

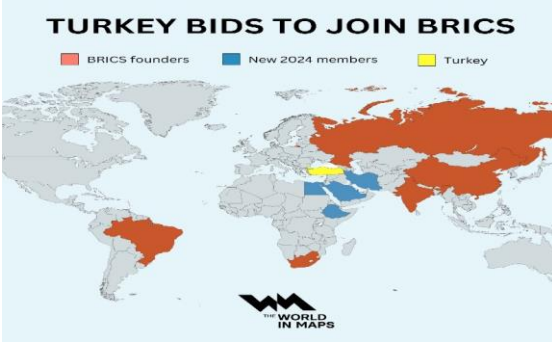

22-24 Ekim tarihlerinde Kazan'da düzenlenecek olan 14. BRICS Zirvesi öncesinde Türkiye, küresel etkisini arttırmak ve geleneksel Batılı müttefiklerinin ötesinde yeni bağlar kurmak amacıyla yükselen piyasa ülkelerinden oluşan BRICS grubuna katılmayı resmen talep etti. Hatırlatmak isteriz ki Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin tarafından BRICS'e davet edilen Türkiye zamanında söz konusu davete yeşil ışık yakmıştı. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye'nin BRICS'e dahil edilmesi gerektiğini yönünde beyanatta bulunmuştu.

Diğer taraftan, Türkiye Haziran ayında BRICS'e katılma isteğini dile getirmiş ; ancak Moskova ve Pekin, özellikle Türkiye'nin Rusya ve Çin ile sık sık ters düşen NATO üyeliği göz önüne alındığında, bu hedeflerin erken olduğunu düşündüğü yorumları ülke ajanslarında yer almıştı.

Türkiye'nin yeni diplomatik atılımı, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün kilit bir üyesi olarak yükümlülüklerini yerine getirirken, çok kutuplu bir dünyada tüm taraflarla ilişkilerini geliştirme arzusunu yansıması olarak algılandı.

Ortadoğu'nun BRICS açısından bir 'merkez' haline gelmesi Türkiye için de çok önemli. Türkiye'nin bu oluşumun dışında kalması Ortadoğu'daki veya dünyadaki gelişmelere uzak kalması fırsatları kaçırmaya anlamına gelir ki dolayısıyla Türkiye'nin resmen katılmayı talep etmesi zaruriyet haline de gelmiş durumdadır.

BRICS.

Gelişmekte olan ülkelerin uluslararası konularda daha çok söz sahibi olmasını isteyen Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin 2006'da, "BRIC" grubunu kurdu. Grup adını, bu ülkelerin İngilizce baş harflerinden alıyor. 2011'de Güney Afrika'nın da katılmasıyla grubun adı "BRICS" oldu.

24 Ağustos 2023'te Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Johannesburg kentinde BRICS ülkeleri Arjantin, Mısır, İran, BAE ve Suudi Arabistan'ı üyeliğe davet etti. 1 Ocak'ta Birleşik Arap Emirlikleri, Etiyopya, İran ve Mısır örgüte katıldı.

Şimdiden dünya nüfusunun yarısına yakınına sahip BRICS, 10 yılı aşkın süredir Rönesans Barajı sorunu sebebiyle aralarındaki gerilimi düşüremeyen Mısır ve Etiyopya gibi ülkeleri de aynı çatı altında toplamayı başarmış durumda.

Yine Ortadoğu'daki en sert gerilimlerde uzun yıllar karşı karşıya gelen İran ve Suudi Arabistan'ı da aynı grupta resmen yer almaya başladı.

Grubun genişletilmiş hali için herhangi bir isim açıklanmadı ama grubun adının "BRICS +" olacağı düşünülüyor.

Üstelik kapıda da üyelik kabulü bekleyen onlarca olası üye ülke de var. BRICS'e katılmak isteyen ülkeler arasında Bahreyn, Bangladeş, Beyaz Rusya, Cezayir, Endonezya, Fas, Honduras, Kuveyt, Küba, Meksika, Nijerya, Suriye, Tacikistan, Tayland, Tunus, Vietnam ve Yunanistan gibi pek çok ülke var ve Beklemedeki onlarca ülkeden birisi de Venezüella. Venezuela Dışişleri Bakanı Pinto, Başkan Maduro'nun Ekim ayında Rusya'nın Kazan kentinde yapılması planlanan BRICS zirvesine katılma daveti aldığını doğrulamıştı.

Venezuela Devlet Başkanı Nicolas Maduro, geçen ay başında Caracas'ta düzenlediği basın toplantısında, ülkenin şu anda Amerikan enerji şirketleri tarafından işletilen geniş petrol ve doğalgaz sahalarının geliştirme haklarını BRICS ülkelerindeki kuruluşlara devredebileceği uyarısında bulunmuştu.

Uluslararası Enerji Ajansı'na (IEA) göre, Venezuela'nın tahmini 303 milyar varillik rezervi, küresel ham petrol rezervlerinin yaklaşık %17'sini oluşturuyor. IEA, Venezuela'yı dünyanın en büyük kanıtlanmış petrol rezervlerine sahip ülkesi olarak sıralıyor. Venezuela'da hala faaliyet gösteren tek Amerikan enerji devi olan Chevron, yaptırım muafiyetinin uygulanmasından bir ay sonra Kasım 2022'de ülkede petrol pompalama lisansına kavuştu.

Bu, ABD yaptırımları nedeniyle dondurulan Caracas'ın petrol gelirlerinin bir kısmının blokesinin kaldırılması karşılığında gerçekleşti. Chevron şu anda Venezuela'da devlet kontrolündeki petrol devi Petroleos de Venezuela (PDVSA) ile ortaklık yoluyla dört kara ve deniz projesinde yer alıyor. ABD şirketi bu yılın başlarında yeni kuyuları devreye sokarak üretimi yıllık bazda %35 artırma hedefini duyurdu.

Azerbaycan da ekonomik bloğa katılmak isteyen çok sayıda ülkeden biri.

Rusya Başkanı Vladimir Putin'in geçen ay Azerbaycan'a yaptığı resmi ziyaret haklı olarak tarihi olarak tanımlanabilir. Bu, bir Rus başkanının Güney Kafkasya cumhuriyetine resmi bir devlet ziyareti yaptığı ilk seferdir. Her iki ülkenin liderleri tarafından 22 Şubat 2022'de Müttefik Etkileşimi Beyannamesi'nin (Moskova Beyannamesi) imzalanmış ve bu, başarıyla uygulanıyor.

Azerbaycan, stratejik bir ortak olmaktan Rusya'nın stratejik bir müttefiki olmaya doğru geçiş yapıyor. Bu değişim, kısmen her iki ülkenin yeni bir çok kutuplu dünya kurma konusundaki ortak bağlılığına atfedilebilir ve bu da mevcut uluslararası gündemdeki birçok konuda uyumlu pozisyonlarla sonuçlanmıştır.

Özellikle Putin ve İlham Aliyev arasındaki görüşmede Azerbaycan'ın BRICS ve SCO'ya katılma olasılıkları ele alınmış ve Bakü'nün dış politika önceliklerini tanımlamaya hazır olduğunun sinyali verilmişti.

Bu, Azerbaycan'ın Batı ile bağlarını koparmaya hazır olduğu anlamına gelmiyor; ancak Avrupa başkentleri - özellikle Paris, Brüksel ve Londra- Azerbaycan'a karşı kışkırtıcı davranışlarıyla onu eşit bir ortak olarak görme niyetinde olmadıklarını açıkça ortaya koydular ve bu da Bakü'ye çok az seçenek bıraktı. Azerbaycan, Batı'nın taleplerine boyun eğmeden kendi çıkarlarını korumak için dış politikasını şekillendirdi.

Temmuz 2023'te Azerbaycan cumhurbaşkanı, Azerbaycan'ın SCO içindeki statüsünü artırmayı görüşmek üzere Çin Devlet Başkanı Xi Jinping ile bir araya gelmiş (şu anda Azerbaycan bir diyalog ortağıdır) ve Pekin'in Bakü'nün isteklerini desteklediği açıklanmıştı.

BRICS para birimi' doların yerini alabilir mi? Sorusu yıllardır gündemi işgal eder, BRICS'in bir diğer amacının yerel paralarla ticaret yoluyla doların hakimiyetini azaltmak denir ama Ülkeler birbirleriyle ticaretlerinde sıklıkla ABD doları kullanır.

Ekonomileri birbirlerinden çok farklı özelliklerde olduğu için BRICS ülkelerinin ortak para birimi oluşturmasının pratik olmayacağı genel kanı.

Brezilya ve Rusya'dan önde gelen siyasetçiler, "BRICS para birimi" oluşturup, dolar hakimiyetine son vermeyi önermişlerdi fakat bu konu 2023'teki BRICS Zirvesi'nde ele alınmamıştı bile.

Diğer taraftan geçtiğimiz ay Malezya Başbakanı Enver İbrahim, ikili ilişkileri görüşmek ve ülkesinin BRICS'e katılım başvurusuna destek aramak üzere Yeni Delhi'yi ziyaret etmiş, Haziran ayında BRICS'e katılım başvurusunun Malezya'nın " daha fazla benzer düşünen ortağı dahil ederek" çok kutupluluğunu çeşitlendirme stratejisini vurguladığını ve ortaklıkları çeşitlendirmenin ve onlarla ticaret bağlarını "dolarizasyondan arındırmanın" ülke için stratejik olarak yararlı olduğunu belirtmişti.

BRICS'in dolarizasyondan kurtulma çağrısının (yani, ticaret için birincil para birimi olarak ABD dolarından ayrılma) Afrika kitleleri ve hatta Kenya'nın başkanı da dahil olmak üzere Afrika liderlerinin bir kısmı tarafından olumlu karşılanmasını açıklıyor. Dolarizasyondan kurtulmanın gerekliliği konusunda açıkça konuşan Kenya başkanı da dahil .

Aslında, geçen yılki zirveden bu yana, bloğun yıkıcı Batı mali gücünü (özellikle ticaret, para birimi ve ödeme sistemlerindeki baskın ABD doları rolünü) zayıflatacağı yönünde beklentiler yüksekti. ABD doları, ABD'nin küresel egemenlik gündeminin merkezinde yer alıyor.

Bu nedenle BRICS, üyeleri BRICS içi ticaretlerinde doları ortaklaşa terk etmeyi kabul ederse doların etkisini azaltma gücüne sahip olan şimdiye kadarki en iyi platformu sağlıyor beklentisi hakimdi.

Afrika ülkelerinin ticarete dolar döviz kurları nedeniyle her yıl milyarlarca dolar kaybettiğini açıklandı. Yerel para birimlerinde veya alternatif bir para biriminde ticaretin benimsenmesinin Afrika ülkelerine halkının gelişimi için kullanılabilecek çok miktarda para kazandıracağına inanıyor.

Ancak abartı ve beklentilere rağmen Johannesburg zirvesi ABD dolarına rakip bir para biriminin dalgalanması konusunda anlaşmaya varamadı. Gerçekten de, BRICS altın destekli veya merkez bankası siber tabanlı bir para birimi veya Çin renminbisinin daha dönüştürülebilir hale gelmesi önerilerinin hepsi zorlu bir gerçeklik kontrolüyle karşılandı.

ABD dolarının küresel rezerv statüsüne meydan okumak riskler taşır, çünkü dolar yalnızca piyasadaki en güçlü para birimi değil; küresel işlemlerin çoğunu da kontrol ediyor. Dolarla gerçekleştirilen küresel işlem payının son zamanlarda azalmamış, artmıştır. Aynı zamanda, BRICS üye devletlerinin hiçbirisi doların yerini alabilecek kadar geniş kabul görmüş bir para birimine sahip değil.

Uluslararası rezerv para birimi "mali politika ve borçlarını karşılama konusunda eşit derecede güçlü bir geçmişe sahip; birçok yargı alanında büyük miktarlarda serbestçe bulunabilen; ve her zaman tam dönüştürülebilirliğe sahip bir devletin veya ulusüstü kuruluşun para birimi" olmalıdır.

Gerçekte, bu özellikler kümesi hızla varlığa getirilemez ve ancak yıllar içinde ortaya çıkabilir. Bankalar arası transferlerdeki likidite eksikliğinin yanı sıra, BRICS ülkeleri arasındaki ticaretin şu anda ortak bir para birimini sürdürebilecek kadar küçük olması da bir gerçek.

Ülkeler arasındaki ticaret dengesi az çok eşitse, ulusal para birimleriyle (serbestçe çevrilebilir olmayan) ticaret yapmak mantıklıdır. Örneğin Rusya, yakın zamanda Hindistan'a rupi ile işlem yaparak çok miktarda petrol sattı. Ancak Hindistan, Rusya'ya ithal ettiğinden çok daha az ihracat yaptığı için, Moskova artık harcayamayacağı veya çeviremeyeceği rupilerle oturuyor — Hindistan'dan mal satın almak dışında. Çin'in renminbisi yeterince çevrilebilir değil ve Batılı bankaların derin sermaye piyasalarından, piyasa şeffaflığından, bağımsız merkez bankalarından ve destekleyici finans kurumlarından yoksun.

Yeni beklenti ise "Gelecekte uluslararası ticaret ödemelerini yapmak için ortak bir para birimi ya da uluslararası ticaret için bir kripto para oluşturabilirler" şeklinde oluşmuş durumda.

Bu arada Ağustos ayında Florida'dan ABD Senatörü Marco Rubio'nun Kongre'ye dolarsızlaştırma yapan ülkeleri cezalandırmak için bir yasa tasarısı sundu. Yasa tasarısı, dolarsızlaştırmayı kolaylaştıran finansal kurumları küresel dolar sisteminden yasaklamayı amaçlıyor. Rubio'nun, Yaptırım Kaçakçılığının Önlenmesi ve Azaltılması Yasası olarak adlandırılan yasa tasarısı, ABD başkanlarının Çin'in CIPS ödeme sistemini, Rusya'nın finansal mesajlaşma hizmeti SPFS'yi ve dolar merkezli SWIFT sistemine alternatif diğer sistemleri kullanan finans kuruluşlarına yaptırım uygulamasını gerektirecek.

Rubio, dolarsızlaştırmaya çalışan ülkeleri hedef alan tek kişi değil. Başkan adayı Donald Trump'ın ekonomi danışmanları, dolardan aktif olarak uzaklaşan ülkeleri cezalandırmanın yollarını tartışıyor. Trump ekibi, "dolar dışındaki para birimleriyle ikili ticarete aktif olarak girmenin yollarını arayan müttefiklere ve hasımlara yaptırım uygulanmasını" önerdi. İhlal edenler ihracat kısıtlamalarına, tarifelere ve "para manipülasyonu ücretlerine" tabi tutulacak.

BRICS neden önemli? BRICS ülkeleri arasında Çin ve Rusya gibi büyük dünya güçleri, ya da Brezilya ve Güney Afrika gibi kendi kıtalarındaki büyük güçler var.

Genişleyen grubun bünyesindeki ülkelerin toplam nüfusu 3,5 milyar. Bir başka deyişle dünya nüfusunun % 45'i.

BRICS ülkelerinin ekonomilerinin toplam büyüklüğü 28,5 trilyon dolar. Bu da, dünya ekonomisinin yaklaşık % 28'ine tekabül ediyor.

Çin bir taraftan Körfez Bölgesi'nde bölgesel barış diplomasisi yoluyla bir 'Pax Gulfica' kurarken diğer taraftan başka Suudi Arabistan olmak üzere ekonomik ilişkilerini derinleştiriyor

BRICS'teki bir diğer büyük güç Rusya'nın ise grubu başka bir amaçla kullandığını savunanlar var. Rusya, grubu Batı'ya karşı savaşın parçası olarak görüyor. Ukrayna'nın işgalinden sonra uygulanan ambargoları aşmasına yardımcı oluyor.

Ayrıca, İran'ın BRICS'e üye olması, grubun Batı karşıtı özelliğini artıracakı algısını da yaratmış durumda.

BRICS ülkeleri aynı zamanda dünyada ham petrolün % 44'ünü üretiyor.

2001 yılında Goldman Sachs'ın bir makalesindeki fikirden ortaya çıkan BRICS, uluslararası sistemde daha fazla eşitlik için çabalayan etkili bir Küresel Güney ülkeleri bloğuna dönüştü. 22-24 Ağustos 2023 tarihleri arasında Güney Afrika'nın Johannesburg kentinde düzenlenen 15. devlet ve hükümet başkanları zirvesi, bloğun Covid-19 salgınından bu yana ilk yüz yüze toplantısıydı.

"BRICS ve Afrika: Karşılıklı Hızlandırılmış Büyüme, Sürdürülebilir Kalkınma ve Kapsayıcı Çok Taraflılık için Ortaklık" teması, eleştirmenlerin tarihsel olarak Afrika ulus devletlerine ve ekonomilerine haksızlık ettiğini savunduğu kurallara dayalı küresel ekonomik düzeni yeniden kalibre etme misyonunun merkezine Afrika'yı yerleştirmeyi amaçlıyordu.

BRICS ve yeni hedef Afrika ;

Afrika, dünya nüfusunun yaklaşık %17'sine denk gelen 1,3 milyar insana ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca, dünya yüzeyinin %20'sini temsil ederken , küresel ekilebilir arazi ve mineral rezervlerindeki payı sırasıyla %60 ve %30'dur ve bu da kıtanın muazzam zenginliklerine tanıklık eder. Buna rağmen, Afrika küresel GSYİH'nın yalnızca %3'ünü üretirken uluslararası ticarete benzer bir paya sahiptir.

Ayrıca, Hindistan, Çin ve Rusya gibi diğer BRICS üye ülkeleri, ekonomik ağırlıklarına ve askeri güçlerine rağmen dünya meselelerinde ve küresel ekonomide daha fazla söz sahibi olmadıklarından şikayet etmektedir. Bu, bloğun yeni üyeler eklediği 15. zirvenin ardından BRICS'in artık dünyadaki manganezin %75'ini, küresel grafitin %50'sini, dünya nikelinin %28'ini, bakırın %10'unu ve küresel petrol arzının %42'sini kontrol etmesine rağmen böyledir . Birçok kişi, blokun kolektif gücünü kullanarak bu büyük eşitsizliğin giderilmesine yardımcı olabileceğini umuyor.

BRICS" bünyesindeki ülkeler 2014'te, kalkınma projelerine destek vermek için Yeni Kalkınma Bankası'nı kurdu. BRICS ülkeleri 2022 sonu itibarıyla kalkınmakta olan ülkelere yeni yol, köprü, demir yolu ve su tedariki projeleri için 32 milyar dolar kredi verdi. Bunun özellikle Çin'in BRICS için biçtiği rol olduğu, Özellikle Afrika'da BRICS üzerinden gücünü ve nüfuzunu büyütmeye çalıştığı ve Küresel Güney'in başlıca sesi olmak istiyor düşüncesi hakim.

Birkaç Afrika lideri ve pan-Afrika savunucusu, BRICS'i, kıtanın az gelişmişliğinin temeli olarak gördükleri adaletsiz bir emperyalist dünya düzeninin çöküşünün başlangıcı olarak memnuniyetle karşıladılar. Özellikle, Afrika liderleri, BM tarafından tanımlandığı şekliyle küresel çok taraflılığa, çarpık temsiliyete ve BM Güvenlik Konseyi'ndeki dengesiz veto gücüne karşı kızgınlar.

Küresel Kuzey'in Dünya Ticaret Örgütü aracılığıyla ticareti kontrol etmesinden ve ABD ile para birimi doların küresel değişimin para birimi olarak oynadığı büyük rolden kızgınlar. BRICS, gerçek Afrika kimliğini yeniden tanımlamak, yeniden inşa etmek, kurtarmak ve yeniden iddia etmek için bir fırsattır denmektedir. Bu kızgınlık, transatlantik köle ticaretinin sonrasında, sömürgeciliğin mirasından ve 20. yüzyılın sömürge karşıtı mücadelelerinden, Batı ve Orta Afrika'da tam bir sömürgecilikten kurtulma ve egemenlik arzusunu besleyen ve bugün de devam eden neo-sömürgeciliğe kadar uzanmaktadır.

Akademisyenler, eskiden sömürgeleştirilmiş bir dizi Afrika ülkesinin 1960'larda bağımsız olmasına rağmen Afrika'nın henüz özgür olmadığını savunuyorlar . Kitada hala yürürlükte olan yerleşik neo-sömürgeci yapıları işaret ediyorlar. Örneğin, 14 eski Fransız kolonisi hala Afrika'nın son sömürge para birimi olarak tanımlanan CFA Frangı'nı kullanıyor . Euro'ya sabitlenmiş ve Fransız hazinesi tarafından garanti altına alınmış, sömürge varlığının diğer önemli belirtileri arasında sürekli varlığı, Senegal'deki Frapp -France dégage ve Nijer'deki M62 gibi aktivistler ve grupların protestolarını tetikledi .

Ek olarak, Afrika'nın dünyanın geri kalanıyla olan ticaret ilişkisi oldukça asimetrik olmaya devam ediyor. Örneğin, AB'nin Afrika'dan ithalatı temel olarak yakıtlar, cevherler, metaller ve inciler, değerli taşlar ve gıda maddeleri gibi düşük katma değerli ürünlerden oluşurken , buna karşılık, Afrika'nın AB'den ithalatı büyük ölçüde üretilmiş mallar tarafından domine ediliyor.

Bu kısmen Afrika'nın düşük endüstriyel temelini yansıtırken, aynı zamanda analistlerin gelişmekte olan ülkeleri aşağıda ve Batı'yı zirvede tutan "herkese uyan tek bir beden" olduğunu söylediği DTÖ himayesindeki haksız ticaret düzenlemelerinin de bir ürünü .

Örneğin, Afrika'nın ihracatı ithalata kapılarını ardına kadar açarken, gelişmiş ülkelere ihraç edilen mallara önemli maliyetler ve kısıtlamalar getiren sıhhi ve bitki sağlığı kuralları gibi ayrımcı tarife dışı ve teknik engellerle mücadele ediyor .

Benzer şekilde, DTÖ TRIPS Anlaşması, gelişmekte olan ülkelerin hayat kurtarıcı COVID-19 aşılara ve tedavilerine erişiminin önünde bir engel görevi görüyor .

Uluslararası BRICS Belediye Örgütü'nün (IMBRICS) Nijerya Büyükelçisi, verdiği özel röportajda, BRICS'in birçok Afrika ülkesi için önemli bir motivasyon kaynağı haline geldiğini, bu ülkeleri bağımsızlıklarını ilan etmeye ve Batı etkisine meydan okumaya teşvik ettiğini, Batı yaptırımlarına rağmen gelişebileceklerini gösterdiğini söylemişti. Büyükelçi, Burkina Faso, Mali ve Nijer gibi ülkeleri hakları için ayağa kalkan ulusların örnekleri olarak göstermiş "Onlar kendilerine ait olan şey için ayağa kalkıyorlar," diye eklemişti.

Etiyopya'daki IMBRICS elçisi de "biz Etiyopyalılar teknoloji transferi yapmak ve bu ülkelere farklı şeyler öğrenmek istiyoruz, özellikle akıllı şehir teknolojisinde, eğitimde, trafik yönetiminde." Diyerek BRICS içinde yer almalarının önemine atıfta bulunmuştu.

Afrikanlı aktivistler "BRICS'in daha iyi bir dünya yaratmasının tek yolu, emperyalizmi küresel kalkınma için en büyük tehdit olarak açıkça belirlemek ve BRICS üyelerini ve diğer ülkeleri, özellikle küresel güneydeki ülkeleri ABD ve müttefiklerinin egemenliğinden kurtarmayı amaçlayan bir siyasi ve ekonomik strateji ve eylem planı geliştirmektir.

Şimdiye kadar, 54 Afrika ülkesinden sadece üçü, yani Güney Afrika, Mısır ve Etiyopya BRICS üyesidir. "Bir strateji meselesi olarak, her Afrika ülkesi BRICS'te otomatik üye olmaktan ısrar etmeli ve dünyadaki tüm uluslar için yeni ilişkiler şartları gündemini ilerletmek üzere bir sonraki BRICS toplantısına geçmelidir. Zengin Afrika kaynaklarının sömürülmesi durdurulmalıdır. Egemenlik altındaki dünyanın geri kalanının barışçıl bir dünyanın hakları konusunda ısrar etmesi gereken bir noktaya ulaştık, aksi takdirde dünya diye bir şey kalmaz!" demektedirler.

Yeni Kalkınma Bankası.. Cezayir'in BRICS Yeni Kalkınma Bankası'na (NDB) üye olarak kabul edildiği, kurumun Başkanı Dilma Rousseff ve Kuzey Afrika ülkesinin Maliye Bakanlığı tarafından 2 Eylül de açıklandı. Karar, Güney Afrika'nın Cape Town kentinde düzenlenen NDB Yönetim Kurulu'nun dokuzuncu yıllık toplantısında alındı.

NDB, 2015 yılında BRICS gelişmekte olan ülkeler grubu tarafından -Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika- blokta ve diğer gelişmekte olan pazarlarda altyapı ve sürdürülebilir kalkınma projeleri için kaynakları harekete geçirme amacıyla kuruldu.

Çok taraflı kalkınma bankası, bir genişleme hamlesinin parçası olarak 2021'de Bangladeş, Mısır, Birleşik Arap Emirlikleri ve Uruguay'ı yeni üyeler olarak kabul etti. Cezayir Maliye Bakanlığı, yaptığı açıklamada, ülkenin BRICS Ulusal Kalkınma Bankası'na kabulünün, eski Fransız kolonisi ülkenin son dönemdeki "olağanüstü ekonomik performansı" sayesinde mümkün olduğunu, Cezayir'in Yeni Kalkınma Bankası'na katılması, ülkenin orta ve uzun vadeli ekonomik büyümesini desteklemek ve teşvik etmek için yeni ufuklar açıyor" denildi.

BRICS, G20'ye rakip mi?

Türkiye'nin de dahil olduğu G20 grubu, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler tarafından, mali krizler ve iklim değişikliği gibi küresel sorunları ele almak için kurulmuştur.

Ancak BRICS grubunda G20 üyesi ülkeler de var. Birlikte, gelişmekte olan ülkelere iklim değişikliğiyle mücadelede daha fazla para verilmesi için ya da dünyanın para birimi konumundaki ABD dolarının gücünün azaltılması için bastırabilirler.

BRICS fikri formüle edildiğinde çok fazla ekonomik ve politik potansiyele sahipti çünkü bunu Amerika Birleşik Devletleri tarafından yönetilen tek kutuplu dünyaya bir meydan okuma olarak görüldü. Ancak, Brezilya'da sağcı bir başkanın iktidara gelmesi de dahil olmak üzere çeşitli nedenlerden dolayı, son birkaç yılda organizasyonda çok fazla ilerleme görmedik.

Ayrıca, BRICS'in Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve diğerleri gibi ülkeleri kabul ettiği şu anda ABD hegemonyasına meydan okuyabileceğinden de şüphe ediliyor.

Benzer şekilde, BRICS gibi koalisyonların genellikle coğrafya veya ortak bir ideoloji ile bağlı olduğuna inanıyor ancak burada böyle bir şey yürürlükte değil. "Mevcut - genişletilmiş - BRICS'te Hindistan/Çin ve Suudi Arabistan/İran gibi gerginlik geçmişi olan ülkeler var. Herkesi aynı sayfada buluşturmak zor olacak.

Biraz bu düşünceyi karıştırınca karşıma çıkan ise; Bu, BRICS'in ekonomik potansiyeli ile Batı merkezli çok taraflılığı desteklemedeki politik rolleri arasındaki çelişkiye işaret eden diğer eleştirmenlerin görüşlerini yansıttığını gördüm.

"Liderlerinin uluslararası sistemde daha fazla eşitlik talebine rağmen, BRICS'in çok taraflılığa genel katkısı Batı hegemonyasına uygundur. Ulusal seçkinlerin ve çok uluslu şirketlerinin bir projesi olarak BRICS, Çin'in şu anda dünyanın önde gelen savunucusu olduğu neoliberal küreselleşmeye ideolojik bir alternatif formüle etmedi.

Aksine, kapitalist düzen içinde çalışıyorlar ve küresel sermayenin genişletilmiş yeniden üretiminde giderek daha önemli bir yer işgal ediyorlar," diyor konu hakkında kapsamlı yazılar yazmış iki yazar , Rio de Janeiro Federal Kırsal Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler Profesörü Ana Garcia ve Güney Afrika Johannesburg Üniversitesi, Sosyal Değişim Merkezi'nden Patrick Bond.

Aynı zamanda, BRICS'in ekonomik büyümesi yüksek emtia fiyatları ve düşük ücretler de dahil olmak üzere aşırı eşitsizlikle işaretlenmiştir. Ancak en endişe verici olan, bloğun üye devletlerinin karakteridir.

Örneğin, geçen sene zirveye ev sahipliği yapan Güney Afrika, dünyanın en eşitsiz ülkesi olarak derecelendirilmiştir ve Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, bloğun üye devletlerinin acımasız emperyalist takiplere yabancı olmadığını göstermektedir.

Aynısı, otoriter iç politikaları ve Güneydoğu Asya'daki komşularına karşı hegemonik hırsları olan Çin için de geçerlidir.

Latin Amerika'nın ekonomik gücü olan Brezilya, şu anda ekonomik bir yavaşlama, yüksek enflasyon ve işsizlik rakamları yaşarken, dünyanın en hızlı büyüyen ekonomisi olarak bilinen Hindistan, aşırı eşitsizlik sergilemektedir. 2022'de yapılan bir aile sağlığı anketi, Hint hanelerinin %19'unun hala herhangi bir tür tuvalet imkânı kullanmadığını ortaya koymuştur.

BRICS'in başarısının sırrı ne olduğu değil, ne olmadığıdır!

BRICS hareket halinde. Bu yılın başında zaten genişledi ve en az 40 ülke katılmakla ilgilendiğini belirtti. Rusya Federasyon Konseyi Başkanı Matvienko yakın zamanda 24 ülkenin gerçekten üye olmak için sırada olduğunu iddia etti.

Ancak bu kadar çeşitli uluslardan oluşan başarılı bloklar son derece nadirdir. Kültürel, coğrafi ve politik olarak bu kadar farklı ülkeleri bir araya getirmeye zorlayan şey ne olabilir? Adına çok az gerçek başarı katılmış bir grupta bu kadar çekici olan şey nedir? Aslında birçok muhalifin tüm girişimi reddederken tutunduğu şey, bu göreceli başarı eksikliğidir.

Bu bakış açısının iyi bir örneğini bulmak için, kısaltmayı ilk ortaya atan adamdan, eski Goldman Sachs analisti Jim O'Neill'dan başkasına bakmayın. Grubun geçen yıl Güney Afrika'daki zirvesinden önce, O'Neill Financial Times'a BRICS'in "ilk toplantıya başladıklarından beri hiçbir şey başaramadığını" ve "güçlü sembolizm" in ötesinde üyelerinin neyi başarmayı umduğundan emin olmadığını söyledi.

Ve gerçekten de, grubun gücünün genellikle yalnızca üyelerinin ham ekonomik veya insan potansiyeliyle ifade edildiği fark edilecektir - küresel GSYİH'nın veya nüfusun veya petrol üretiminin veya üye sayısının şu veya bu yüzdesi (şu anki üyeler Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin, Güney Afrika, Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır, İran ve Etiyopya'dır). Daha nadiren duyulan şey ise grubun gerçekte ne yaptığıdır.

Bloğun somut başarılarından belki de en dikkat çeken, Dünya Bankası'na rakip olmayı amaçlayan bir kalkınma bankasının kurulmasıdır. Yeni Kalkınma Bankası (NDB), 2015 yılında merkezi Şanghay'da olmak üzere başlatıldı ve altyapı ve sürdürülebilirlik projelerini finanse etmek için 50 milyar dolar ile desteklendi.

Aynı zamanlarda, IMF'ye alternatif olan Contingent Reserve Arrangement (CRA) adlı bir BRICS para fonu oluşturuldu. Bunlar,

ABD'nin egemen olduğu muadillerini reform etmedeki başarısızlıktan kaynaklanan yıllardır süren hayal kırıklığından doğan kurumlardır.

Ancak, bunlar tamamen abartıldığı kadar iyi değil. 2007-2015 yılları arasında ülkesini IMF'de temsil eden ve ardından 2015-2017 yılları arasında NDB'nin başkan yardımcısı olan Brezilyalı ekonomist Paulo Nogueira Batista, 2023'te Rusya'nın Soçi kentinde yapılacak Valdai Kulübü toplantısı için bir bildiri hazırladı ve bu kurumların yarattığı etkiyi gerçekçi bir şekilde resmetti.

"CRA ve NDB ile başladığımızda, BRICS'in Washington, DC'de, IMF ve Dünya Bankası'nda bu alanda yaptıklarıyla ilgili önemli bir endişe vardı. Bunu doğrulayabilirim çünkü o zamanlar IMF yönetim kurulunda Brezilya ve diğer ülkeler için yönetici direktör olarak orada yaşıyordum. Ancak zaman geçtikçe Washington'daki insanlar rahatladılar, belki de CRA ve NDB ile hiçbir yere varamayacağımızı hissettiler."

NDB, tüm tarihi boyunca yalnızca 33 milyar dolar değerinde projeyi onayladı; Dünya Bankası yalnızca 2023'te 128 milyar dolar taahhüt etti. Reuters tarafından alıntılanan bir yatırımcı sunumuna göre, BRICS kredi kuruluşunun onayladığı projelerin yaklaşık üçte ikisi dolar cinsindedir .

BRICS'in Batı'ya anında ve küstahça bir meydan okuma sunmasını bekleyen bazıları için belki de şaşırtıcı bir şekilde, NDB, Batı'nın Rusya'ya uyguladığı yaptırımlara saygı göstererek Moskova ile yeni işlemleri askıya aldı. ABD liderliğindeki kurumların koridorlarında bu yeni rakip hakkındaki endişelerin azalması şaşırtıcı değil.

BRICS'in elle tutulur bir şey sunmasının beklendiği diğer alan ise kendi para birimini piyasaya sürmektir. Ancak burada, ne yazık ki, çok fazla gevşek konuşma, grubu hayal kırıklığına uğrattı. Geçtiğimiz yılın başlarında, hatta Batılı kuruluş kuruluşlarında bile , yakında yaratılacak BRICS para biriminin "doların hakimiyetini sarsma" potansiyeline sahip olduğunu öne süren bir abartı dalgası, şüpheciğe yol açtı .

Bu gevşek bir konuşma çünkü gündemde para birimi başlı başına bir şey değil. BRICS ülkeleri, Euro Bölgesi benzeri bir deneyde ulusal para birimlerini - ve dolayısıyla egemenliklerinin çoğunu - teslim etme niyetinde değiller. Tüketiciler markete bir tomar bric götürmeyecekler.

Ve böyle bir düzenlemenin nasıl çalışacağı tam olarak belli değil, özellikle de neredeyse tüm BRICS ülkelerinin cari hesap fazları olduğu düşünüldüğünde. Bu, başka bir güne bırakılacak karmaşık bir konu, ancak böyle bir planın uygulanabilir olması için BRICS ekonomilerinin belirli bir miktarda yeniden yapılandırılmasının gerekeceğini söylemek yeterli olacaktır. Her durumda, Hindistan BRICS para birimi fikrini açıkça reddetti.

Çok daha muhtemel olan şey, merkez bankaları arasında fazla ve açık veren ülkeler arasındaki dengesizlikler için bir çözüm yolu geliştirilmesidir. Bu, John Maynard Keynes'in Bretton Woods'da önerdiği ancak Amerikalılar tarafından reddedilen bancor sistemine benzer bir tür nötr rezerv varlığı olacaktır. Bu arada, Batı SWIFT finansal mesajlaşma sistemine bir BRICS alternatifinin yakın görüldüğünden kesinlikle bahsetmek gerekir.

Bu tür gelişmeler elbette çok önemli olurdu ve gerçek bir başarı olarak kabul edilirdi, ancak bu bir gecede gerçekleşmeyecek. En azından yeni bir para birimi söz konusu olduğunda, bu kesinlikle aşırı abartı ve dramatik duyuruların nüanslı ve oldukça teknik bir konuyu gölgelediği bir alandır.

Son olarak, bir avuç BRICS ülkesinin birbirleriyle serbest ticaret anlaşmaları olmasına rağmen, şu anda dokuz uluslu grubun tamamını kapsayan böyle bir anlaşma yoktur. Grup içi ticaret hızlı bir şekilde büyüyor olsa da - ve bunun giderek daha fazlası yerel para birimleriyle ödeniyor - Çin'in blok içinde serbest ticaret anlaşmasına varmak için ortaya attığı bir girişim diğer üyeler tarafından desteklenmedi. BRICS'in kısa tarihi, üyeler arasındaki farklılıkların gerçek olduğunu şüphesiz göstermiştir. Çıkarları her zaman örtüşmez.

Peki BRICS ilginin yükseliği neden ? Bu güvenli zemine kaçı tetikleyen şey, giderek daha saldırgan bir ABD olmasıdır. ABD, başkanlık ettiği finansal sistemi silahlandırmış, giderek daha sık tek taraflı yaptırımlara başvurmuş, ikincil yaptırımların kapsamını genişletmiş ve ayrıca ekonomik ablukalar ve çeşitli zorlama biçimleri kullanmaktadır.

ABD daha önce gerçek veya algılanan tehditlere tarihçi Immanuel Wallerstein'in "zırhlı bir yumruğu gizleyen kadife eldiven" dediği şeyi kullanarak yanıt verdiyse, kadife eldiven artık bir kenara atıldı ve zırhlı yumruk endişeli öfke nöbetleriyle dünyayı dolaşiyor.

Rusya'nın savunma sanayisini boğmak için çaresiz çabasında, Hazine geçen yılın sonlarında Moskova'nın askeri sanayi üssüne yardım ettiği görülen herhangi bir finans kuruluşuna yaptırım uygulama yetkisine sahipti. NATO müttefiki Türkiye, bankalarının Rusya ile ikili kullanımlı mal ticaretini kolaylaştırdıkları için hedef alınabileceği konusunda uyarıldı. BAE de benzer şekilde. Çin, elbette, hedefte. ABD, meseleyi kendi eline almadan önce, sadık müttefiki Almanya'nın zayıf itirazlarına rağmen istenmeyen Nord Stream boru hattına yaptırımlar uyguladı.

Son önlemlerden bazıları, başkalarının işlerine aşırı karışmaktan başka bir şey olarak görülemez. Uganda'nın geçen yıl kabul ettiği 'sodomi yasası', ABD'yi ülkeyle olan ilişkisinin "tüm yönlerini" yeniden değerlendirmeye zorladı . Yetkililer, Uganda'nın yüzlerce mal için ABD'ye gümrüksüz erişim hakkını bile gözden geçireceklerini belirttiler; bu, Afrika ülkesinin zaten yeni gelişen ekonomisini daha da kötüleştirecek bir hareket.

Yurt dışından fonlanan STK'ların bu şekilde kayıt yaptırmasını ve daha sıkı düzenlemelere tabi olmasını zorunlu kılan Gürcistan yasası, demokratik prosedüre uygun olarak meşru bir yasama organı tarafından kabul edildi. Ancak ABD ve Avrupalı müttefiklerinden sert bir tepki aldı (ve evet, yaptırımlar üzerinde çalışılıyor). AB, Gürcistan'ın katılım sürecini askıya alacak kadar ileri gitti.

Yabancı Varlıklar Kontrol Ofisi'nin çılgın tiranlığı altında hayat böyledir, bir zamanlar belirsiz bir Hazine departmanı olan bu departman şimdi bir dev gibi dünyayı ele geçiriyor. Silahlandırılmış doların birçok gelişmekte olan ülkenin üzerinde "Demokles'in kılıcı gibi" asılı durduğu ve BRICS'in bir "kaçış yolu" sunduğunu belirtiliyor ki bu grubun ana cazibesi olarak görülüyor.

Ekonomik gücün Batı'dan uzaklaşıp Küresel Güney'in yükselen güçlerine doğru kaymasının, bu ülkelerin küresel meselelerde daha fazla etkiye sahip olmasına yol açması kaçınılmazdı. Ve belki de ABD'nin onların yükselişini sınırlamak gibi Sisifosvari bir göreve girişmesi de kaçınılmazdı. Küçük bir rahatsızlık korkusu bile, ABD'nin dünyaya karşı duruşunun kalbindeki kırılma ve uzlaşmazlığı açıklamaya yardımcı oluyor. Çizgi her yerde, aynı anda tutulmalı. Bu duruşun altında derin bir kaygı, bir tuğlanın (BRICS) yerinden oynaması durumunda tüm yapının çökebileceği önsezisi yatıyor.

BRICS, bu nedenle İtalyan ekonomist ve tarihçi Giovanni Arrighi "son patlama" olarak adlandırdığı, gerileyen bir gücün sistem düzeyinde çözümler gerektiren sorunları dikkate almadan ulusal çıkarlarını takip ettiği duruma dünyanın geri kalanının verdiği yanıtı temsil eder. Bu, ABD'nin paradoksal olarak, konumunun ima ettiği sistem yönetimini uygulama çabası göstermeden dünya üzerinde hakimiyet kurmaya çalıştığı bir durumdur. Uygun yönetim, zaten gerçekleşen değişiklikleri mümkün olduğunca sorunsuz bir şekilde karşılamanın yollarını aramayı gerektirir. Sonsuza dek 1950'ler veya hatta 1990'lar olamaz.

Ve yine de ABD hem baskıcı hem de yok denecek kadar az bir etki uyguluyor. Hegemonyasıyla ilgili tüm konularda hassas ama günün gerçek önemli meselelerine tamamen duyarsız. Bu, BRICS bayrağı altında farklı ulusları bir araya getiren yüzeyin altındaki mıknaş, bir kaçış yolu. Grup, başka yerlerde aranmayan sistem düzeyindeki sorunlara tam olarak sistem düzeyinde çözümler aramak için yeni, ancak hala nispeten kanıtlanmamış bir platformu temsil ediyor.

Ayrıca, doğmakta olan parçalanmış dünyanın, savaş sonrası yıllarda gelişen katı ve resmi kurum türüne uygun olmadığı da belirtilmelidir. O dönem geçti. BRICS, esnek olmayan bir politika gündemi ve kalıcı bir bürokrasi aracılığıyla bağları kurumsallaştırmaktan akıllıca kaçındı. Heterojenliği ve gevşek bağlılıklarıyla rahat görünüyor.

Ve bu, tamamen öznel olan son bir düşünceye yol açar: Sınırlamaları ve bugüne kadar elde ettiği başarılar ne olursa olsun, BRICS'in yükselişinde büyük ve kapsamlı bir değişimin ana hatlarını hissederiz. Bu, önemi bir elektronik tablodaki sayılarla ölçülmeyecek, kendi momentumuna sahip bir çabadır.

BRICS'in ekonomik nüfuzu, dünyadaki zengin, orta gelirli ve fakir ülkeler arasındaki bariz ekonomik dengesizliklerin bir kısmını azaltmaya yardımcı olabilir, bloğun küresel enerji piyasası ve iklim değişikliği konusunda devam eden görüşmeler üzerinde bir etkiye sahip olabilir. Fosil yakıt üreticisi olan yeni üyeler, platformu G20 veya COP'a yeşil dönüşüm konusunda alternatif bir anlatıyı öne sürmek ve petrol ve gazdan daha yavaş bir şekilde uzaklaşmak için savunabilir.

Birkaç Afrika lideri ve pan-Afrika savunucusu, BRICS'i, kıtanın az gelişmişliğinin temeli olarak gördükleri adaletsiz bir emperyalist dünya düzeninin çöküşünün başlangıcı olarak memnuniyetle karşıladılar. Özellikle, Afrika liderleri, BM tarafından tanımlandığı şekliyle küresel çok taraflılığa, çarpık temsiliyete ve BM Güvenlik Konseyi'ndeki dengesiz veto gücüne karşı kızgınlar. Küresel Kuzey'in Dünya Ticaret Örgütü aracılığıyla ticareti kontrol etmesinden ve ABD ile para birimi doların küresel değişimin para birimi olarak oynadığı büyük rolden kızgınlar. BRICS, gerçek Afrika kimliğini yeniden tanımlamak, yeniden inşa etmek, kurtarmak ve yeniden iddia etmek için bir fırsattır denmektedir.

Hindistan başkanı Mondinin dediği gibi; Dünya, küresel zorluklarla kararlı bir şekilde yüzleşmek için bir araya gelmelidir. Düzeltici eylem, küresel yönetim kurumlarının reformuyla başlamalıdır. Bu, BRICS'in başlangıcından bu yana gündeminde yer almaktadır.

A1 CAPITAL ARAŞTIRMA

Baki Atılal

Araştırmadan Sorumlu GMY

Buğra Tümer

Araştırma Uzman Yardımcısı

Sıla Girgin

Araştırma Uzman Yardımcısı

Özge Beyhan

Araştırma Uzman Yardımcısı

ÇEKİNCE...

Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti, yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel sunulmaktadır.

Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.

Bu raporda yer alan bilgiler A1 CAPITAL Yatırım Menkul Değerler A.Ş.'nin

Araştırma Bölümü tarafından bilgi verme amacıyla hazırlanmış olup herhangi bir hisse senedinin alım satımına ilişkin bir teklif içermemektedir. Veriler, güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan alınmıştır. Bu kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu bilgilerin ticari amaçlı kullanılmasından doğabilecek zararlardan A1 CAPITAL Yatırım Menkul Değerler A.Ş. hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz. İşbu rapordaki tüm görüş ve tahminler, söz konusu rapor tarihiyle A1 CAPITAL Yatırım Menkul Değerler A.Ş. Araştırma Bölümü'ne ait olup diğer GÜLER HOLDİNG Grubu şirketlerinin görüş ve tahminlerini temsil etmemektedir. Bu rapordaki tüm görüş ve bilgiler önceden haber verilmeksizin değiştirilebilir.

A1 CAPITAL Yatırım ve diğer grup şirketleri bu raporda adı geçen şirketlerin hisselerinde pozisyon sahibi olabilir veya işlem yapabilir. Ayrıca, yatırımcılar bu raporda adı geçen şirketlerle A1 CAPITAL Yatırım ve diğer grup şirketlerinin yatırım bankacılığı ve/veya diğer iş ilişkileri içinde olabileceğini veya bu tür iş fırsatları arayışında olabileceğini kabul ederler.